

DISKRIMINÁCIA V ŠPORTOVOM PROSTREDÍ
DISCRIMINATION IN THE SPORTS ENVIRONMENT

Monika ORLIKOVÁ

Abstrakt

Pozitívna úloha športu sa v modernej spoločnosti dostáva čoraz viac do popredia v spoločenskom živote. Väčšina krajín, vrátane Slovenska podporuje politiku zlepšovať životný štýl obyvateľstva aj prostredníctvom športu. Všeobecné poslanie športu je využívané aj ako prostriedok podpory tolerancie. Napriek tomu, sa však aj v oblasti športu vyskytuje negatívny jav ako je diskriminácia. Cieľom príspevku, ktorý má charakter teoretickej štúdie, je poukázať na diskrimináciu vyskytujúcu sa v športovom prostredí. Jej hlavné determinanty sú spojené s nízkou úrovňou kultúry, právnym nihilizmom, xenofóbiou a intoleranciou. Prejavy diskriminácie majú negatívny vplyv tak na športovcov, ktorých psychika je už teraz vystavená vážnemu stresu, ako aj na spoločnosť, ktorá je, žiaľ, zatažená prítomnosťou predsudkov na etnickej, náboženskej a rasovej báze.

Kľúčové slová: DISKRIMINÁCIA. ŠPORTOVÉ PROSTREDIE. DISKRIMINÁCIA V ŠPORTE.

Abstract

The positive role of sport in modern society is increasingly coming to the forefront in social life. Most countries, including Slovakia, support policies to improve the lifestyle of the population through sport. The general mission of sport is also used as a means of promoting tolerance. Despite this, a negative phenomenon such as discrimination also occurs in the field of sport. The aim of the contribution, which has the character of a theoretical study, is to point out discrimination occurring in the sports environment. Its main determinants are associated with a low level of culture, legal nihilism, xenophobia and intolerance. Manifestations of discrimination have a negative impact both on athletes, whose psyche is already exposed to serious stress, and on society, which is unfortunately burdened by the presence of prejudices on an ethnic, religious and racial basis.

Keywords: SPORT. ENVIRONMENT. SUSTAINABILITY IN SPORTS.

ÚVOD

Šport ako fenomén súčasnosti predstavuje spoločensky veľmi významnú, populárnu a náročnú oblasť špecifickej ľudskej činnosti. Z jednej strany šport ako kultúrno-sociálny jav je nezávislý s relatívnou samostatnosťou, s vnútornou logikou a dynamikou vlastného vývoja, no z druhej strany ide o veľmi úzke prepojenie športu na spoločnosť so všetkými jeho stránkami a oblasťami, s jeho globálnymi, regionálnymi i lokálnymi problémami a trendmi vývoja. Šport, zastáva v spoločnosti významné miesto. Na šport môžeme nazerať z dvoch pohľadov – súkromného a verejného (Ferrer, 2023). Šport je významnou súčasťou života každého človeka. Jeho prínos spočíva nielen v podpore fyzického zdravia, ale aj v budovaní charakteru, disciplíny, tímovej spolupráce a zmyslu pre zodpovednosť. Napriek tomu však športové prostredie nie je automaticky zárukou len pozitívneho prejavu. V mnohých prípadoch sa v tomto prostredí objavujú aj rôzne negatívne javy, ktoré možno zaradiť do kategórie sociálno-patologických javov (Kolářová, 2018). Šport je jedným z najobľúbenejších odvetví na planéte. Športovcom, tímom a fanúšikom ponúka silné emócie. Vďaka nemu pociťujú šťastie, hrdosť a prestíž. Je to jedna z najviditeľnejších oblastí, do ktorej sa premietajú súčasné sociálne, politické a ekonomické problémy spoločnosti. Šport a športové podujatia sú relevantným spôsobom posilnenia sociálneho začlenenia. Šport nie je izolovaný od zvyšku spoločnosti, ale odráža jej hodnoty, ideológie a sociálne zmeny (Sekot, 2008). Podľa Seippela (2016) význam športu je rôznorodý – môže slúžiť ako prostriedok zábavy, duševného pokoja, formovania identity či sociálnej integrácie. Zároveň je však aj priestorom, kde dochádza k napätiu, súťaženiu, vylučovaniu i spoločenským nerovnostiam. Šport tak môžeme vnímať nielen ako fyzickú aktivitu, ale aj ako odraz sociálnych vzťahov či vyskytujúcich sa konfliktov.

1 ŠPORTOVÉ PROSTREDIE

Šport predstavuje pohybové aktivity vykonávané na troch úrovniach: rekreačnej, výkonnostnej a profesionálnej. Športovaním vzniká interakcia medzi športovcom, samotným športom a prostredím, v ktorom sa šport vykonáva (Orliková, 2023). Športové prostredie je v súčasnosti neoddeliteľnou súčasťou spoločenského života. Je dôležité pozeráť sa na šport nielen ako na zdroj zdravia a zábavy, ale aj ako na priestor, kde sa môžu vyskytovať rôzne problémy. Problémy v športovom prostredí poškodzujú najmä dve oblasti, konkrétne spoločnosť a šport samotný. Škody pre spoločnosť narúšajú každodenný život ľudí, zasahujú do fungovania spoločnosti a môžu vyvolávať alebo prehĺbovať spoločenské konflikty. Vyskytujúce sa konflikty a problémy vplývajú na šport tým, že narúšajú férovosť v športových súťažiach, poškodzujú povest' a vývoj

športu a negatívne ovplyvňujú fyzické a duševné zdravie športovcov, trénerov i divákov (Gao, 2016).

Športové prostredie je komplexný systém, ktorý zahŕňa všetky faktory ovplyvňujúce športovcov, trénerov, organizátorov a ďalších účastníkov športu. Môže sa skladať z rôznych zložiek ako je tréning, súťaže, vzťahy v tíme, politické a ekonomické aspekty športového života, ako aj fyzické a psychologické výzvy. V kontexte sociálnych problémov v športovom prostredí sa zohľadňujú všetky faktory, ktoré ovplyvňujú výkonnosť športovcov a ich psychické zdravie, ako aj celkový obraz športu v spoločnosti. Športové prostredie je prirodzene založené na hierarchii, disciplíne a výkonnosti. Práve tieto prvky, ktoré sú v mnohom pozitívne, však môžu za určitých okolností prispieť k vytváraniu napätých situácií, konfliktov a nežiaducich vzorcov správania.

Podľa Baileyho et al. (2009) športové prostredie vplýva na osobnostný rozvoj jednotlivcov, zlepšuje ich schopnosť adaptovať sa na rôzne životné situácie a zvyšuje ich emocionálnu a sociálnu inteligenciu. Športové prostredie sa dá definovať ako fyzické, emocionálne, sociálne a kultúrne prostredie, v ktorom prebiehajú športové aktivity. Ide o priestor, ktorý zahŕňa športoviská, zariadenia, organizácie, trénerov, hráčov, fanúšikov a ďalších aktérov, ktorí sa podieľajú na športových činnostiach. Toto prostredie je dôležité nielen pre samotnú realizáciu športových aktivít, ale aj pre podporu sociálnej interakcie, rozvoja schopností, spolupráce a inklúzie medzi jednotlivcami z rôznych sociálnych, ekonomických a kultúrnych skupín. Definícia športového prostredia taktiež zdôrazňuje jeho multidimenzionálny charakter, ktorý zahŕňa fyzické aktivity, emocionálne zapojenie, sociálnu integráciu a etické normy, ktoré ovplyvňujú skúsenosti jednotlivcov v rámci športových činností (Coakley, 2011). Negatívne javy v športovom prostredí môžu mať hlboké a dlhodobé následky, ktoré presahujú rámec samotnej športovej činnosti. Jedným z menej diskutovaných, no základných dôsledkov je narušenie identity športovca, najmä u mládeže, ktorá sa často stotožňuje výlučne so svojou výkonnosťou. Keď je športové prostredie orientované len na výsledky, mladí športovci môžu trpieť stratou sebahodnoty v prípade zlyhania, čo negatívne ovplyvňuje ich psychický vývoj a schopnosť zvládať neúspech v iných oblastiach života (Pankoff et al., 2022).

Problémy v športovom prostredí vznikajú v dôsledku komplexných interakcií medzi individuálnymi faktormi, organizáciami a širšími spoločenskými faktormi. Podľa Giddensa (2020) sú dané problémy často výsledkom nesúladow medzi očakávaniami a realitou, medzi cieľmi športových organizácií a individuálnymi potrebami športovcov.

Medzi najčastejšie pozorované nežiadúce javy v športovom prostredí zaraďujeme:

- *Fyzickú a verbálnu agresiu* – Agresívne správanie sa môže prejavovať medzi športovcami navzájom, ale aj medzi športovcom a trénerom, rozhodcom alebo rodičom. V niektorých prípadoch je agresia vnímaná ako súčasť súťaživosti a prestáva byť vnímaná ako odchýlka.
- *Šikanovanie a exklúzia* – V kolektívnych športoch sa môžu formovať uzavreté skupiny, ktoré vylučujú alebo ponizujú ostatných členov. Šikanovanie môže byť otvorené aj skryté, pričom často uniká pozornosti dospelých.
- *Zneužívanie autority* – V prostredí športu je výrazná pozícia trénera, ktorý má významný vplyv na mládež. Autoritársky prístup, psychický nátlak, manipulácia či ignorovanie potrieb mladých športovcov môžu viesť k psychickému poškodeniu.
- *Nadmerný tlak na výkon* – Intenzívne očakávania, či už zo strany trénerov, rodičov alebo samotného systému, môžu viesť k strate motivácie, vyhoreniu, depresívnym stavom alebo psychosomatickým ťažkostiam (Kolářová, 2018).
- *Zneužívanie návykových látok a doping* – Mladí športovci môžu byť vystavení pokušeniu siahnuť po látkach zvyšujúcich výkonnosť alebo pomáhajúcich zvládať stres a tlak. Užívanie dopingu alebo alkoholu sa stáva spôsobom úniku z psychickej záťaže alebo nástrojom sociálneho prispôsobenia sa skupine. Doping je jedným z najzávažnejších problémov v profesionálnom športe. Jeho výskyt súvisí s neustálym tlakom na dosahovanie výnimočných výkonov, ktoré sú neudržateľné bez pomoci zakázaných látok. Tento problém vedie k etickým otázkam, poškodzuje zdravie športovcov a podkopáva dôveru verejnosti v čistotu súťaží (Harvey, 2018).
- *Diskriminácia a stereotypy* – V športe sa môžu objaviť aj formy diskriminácie na základe pohlavia, etnického pôvodu, výzoru alebo sociálneho statusu. Tieto prejavy môžu byť otvorené alebo skryté a často sa stávajú prekážkou pre plnohodnotné začlenenie športovca do tímu. Rasová diskriminácia: Rasová diskriminácia v športe je ďalším závažným problémom. Etnické menšiny, najmä v niektorých regiónoch, sa stretávajú s prekážkami pri zapojení do profesionálnych športov, a často čelia predsudkom a diskriminácii zo strany ostatných športovcov, trénerov alebo fanúšikov (Harvey, 2018).
- *Psychická vyčerpanosť a poruchy identity* – V období dospievania je športovec citlivý na hodnotenie, tlak a očakávania. V prípade neúspechu alebo vyradenia zo súťaže môže dôjsť k narušeniu sebaobrazu a vzniku psychických problémov, ako sú pocity zlyhania, úzkosť alebo depresia (Kolářová, 2018).
- *Psychické problémy a stres* Tlak na výkon, očakávania od médií a sponzorov, ako aj náročný tréningový proces môžu mať za následok psychické problémy ako úzkosti, depresie a vyhorenie. Tieto problémy sa v súčasnosti stávajú stále viac diskutovanými, pričom odborníci zdôrazňujú potrebu psychologickéj podpory pre športovcov (Smith, 2020).

- *Korupcia a manipulácia so súťažami* - Korupcia v športe zahŕňa podvody, manipulácie so zápasmi, nelegálne stávky a zneužívanie športových organizácií na osobné alebo politické záujmy. Tento problém má devastujúci vplyv na integritu športu a môže viesť k poklesu záujmu o daný šport (Giddens, 2020).
- *Rodová nerovnosť*: V mnohých športoch sa stále vyskytuje rodová nerovnosť v prístupe k príležitostiam a financovaniu. Ženy, najmä v profesionálnych športoch, čelia diskriminácii a obmedzeným príležitostiam na kariérny rast a uznanie (Brown, 2019).

Obr. 1 Nežiadúce javy v športovom prostredí

Zdroj: vlastný, 2025 podľa (Kolářová, 2018, Smith, 2020, Harvey, 2018, Brown, 2019).

Športové prostredie tvoria všetky faktory alebo podmienky, ktoré podporujú a propagujú šport.

Medi pozitívne aspekty športu patrí sebavedomie, ktoré športovci získavajú prostredníctvom osobných úspechov a pokrokov. Tento proces môže byť zásadný pre mladých športovcov, ktorí sa vďaka športu učia veriť svojim schopnostiam, čo následne ovplyvňuje ich sebavedomie v iných oblastiach života. Športové prostredie prispieva k formovaniu pozitívneho obrazu o sebe, čo je zásadné pre osobný rast. Správa Slovenského olympijského a športového

výboru (2016) poukazuje na to, že športové prostredie má byť založené na princípoch fair play, teda rovnosti, rešpekte a čestnom súťažení.

2 DISKRIMINÁCIA V ŠPORTOVOM PROSTREDÍ

Šport predstavuje významnú súčasť spoločenského života, a to nielen ako voľnočasová aktivita, ale aj ako priestor pre inklúziu, rovnosť a spoluprácu. Napriek tomu v ňom pretrvávajú rôzne formy diskriminácie, ktoré majú sociálno-patologický charakter a ovplyvňujú nielen výkonnosť športovcov, ale aj hodnoty celého športového prostredia.

Pojem „diskriminácia“ (latinsky *discriminatio* – izolácia, obmedzenie) znamená negatívny postoj k osobe, obmedzenie práv alebo odmietnutie priznať jej určité práva, motivované jej príslušnosťou k etnickej, rasovej, náboženskej, rodovej alebo inej sociálnej skupine (Osipov, 2012). Základy boja proti diskriminácii boli položené v univerzálnych a regionálnych systémoch ľudských práv vrátane Všeobecnej deklarácie ľudských práv z roku 1948 (článok 7), Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach z roku 1966 (články 2, 3, 26) a Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd z roku 1950 (článok 14) (Pitulko, Sergejeva, 2022).

Diskriminácia v športovom prostredí je fenomén, ktorý má dlhodobý negatívny dopad na osobnostný vývin, psychickú pohodu a športovú motiváciu jednotlivca. Hoci sa šport vo všeobecnosti vníma ako nástroj sociálnej integrácie a zdravého vývinu, prax ukazuje, že práve športové prostredie môže byť pôdou pre rôzne formy agresie, sociálneho vylúčenia a nerovnakého zaobchádzania (Sport Integrity Australia, 2023). Predstavuje vážny spoločenský problém, ktorý narúša princípy rovnosti, fair-play a inklúzie. Šport je považovaný za nástroj spájania ľudí naprieč kultúram a spoločenským vrstvám, no napriek tomu sa v ňom často nachádzajú rôzne formy predsudkov a nerovného zaobchádzania čo môžeme označiť ako diskriminácia. Medzi najčastejšie typy diskriminácie v športovom prostredí patrí rodová, rasová, etnická, náboženská, sexuálna a veková diskriminácia. Tieto formy sa môžu prejavovať verbálne, neverbálne, ale aj systémovo – napríklad nerovnosťou v odmeňovaní, obmedzeným prístupom k príležitostiam či zaujatým mediálnym pokrytím (Coakley, 2001).

Diskriminácia ako negatívny jav sprevádzajúci športové podujatia nebola úplne odstránená dodnes. Jej hlavné determinanty sú spojené s nízkou úrovňou kultúry, právnym nihilizmom, xenofóbiou a intoleranciou. Prejavy diskriminácie majú negatívny vplyv tak na športovcov, ktorých psychika je už teraz vystavená vážnemu stresu, ako aj na spoločnosť, ktorá je, žiaľ, zaťažená prítomnosťou predsudkov na etnickej, náboženskej a rasovej báze (Pitulko, Sergejeva, 2022). Prejavy nepriateľstva a intolerancie v modernom profesionálnom športe sa stali predmetom vedeckého výskumu vo väčšej miere v súvislosti so sebarealizáciou mnohých jeho typov u osôb so zdravotným postihnutím ,

ako aj v kontexte politických preferencií a občianstva športovcov (Zajcev, Alexejev, 2017; Kišlinskaja, 2017).

Napriek tomu, že ide o zložitý spoločenský problém, samotná podstata diskriminácie je pomerne ľahko pochopiteľná. Diskriminácia znamená nespravodlivé, často predsudkami ovplyvnené zaobchádzanie s jednotlivcami na základe určitých znakov, ako sú pohlavie, rasa, náboženstvo, sexuálna orientácia či zdravotný stav (Halpin, 2025).

Diskriminácia sa často vníma ako špecifická a úzko spätá forma sociálneho vylúčenia. V prostredí športu sa najčastejšie prejavuje rozdielnym zaobchádzaním na základe pohlavia, rasy, národnosti, jazyka, sexuálnej orientácie, identity, zdravotného stavu či sociálneho zázemia (Play by the Rules, 2023). Aj tréneri alebo spoluhráči môžu niektorých hráčov nevedome marginalizovať – napríklad pozorujeme menej pozornosti venovanej dievčatám v „mužských“ športoch alebo ignorovanie potrieb športovcov s menšinovým pozadím (Kalina et al., 2024). Podľa (Sport Integrity Australia, 2023) veľmi zraniteľnú skupinu, ktorá býva terčom diskriminácie v podobe výsmechu, neprijatia a spochybňovania športovej kvality tvoria aj LGBTQ+ športovci. Pre zaradenie transrodových športovcov do súťažných kategórií absentujú pravidlá, ktoré bránia ich začleneniu (Play by the Rules, 2023).

Diskriminácia sa môže prejaviť aj systémovo – napríklad nerovnými tréningovými podmienkami, obmedzeným prístupom k zápasom či nedostatočnou spätnou väzbou od trénerov (Kalina et al., 2024). Takéto nerovnosti vedú k vylúčeniu športovcov z tímového života a oslabujú ich sebavedomie a motiváciu. Situácia je ešte vážnejšia, keď tréneri alebo športové osobnosti nereagujú aktívne na vyskytujúce sa problémy. Mnohé prípady sa nehlásia, nakoľko športovci neveria, že dôjde k zmene, alebo sa boja odplaty či zhoršenia svojej pozície v tíme (Sport Integrity Australia, 2023). Ak športové organizácie nemajú jasné pravidlá na riešenie diskriminácie, stávajú sa nevedomými spoluvinníkmi ich pokračovania. Kalina et al., (2024) vnímajú diskrimináciu v športe nielen ako osobné zlyhanie jednotlivca, ale aj ako prejav hlbších štrukturálnych problémov v prostredí, kde chýba dôraz na psychickú pohodu, inklúziu a vzájomný rešpekt. Výskumy potvrdzujú, že bezpečné a rešpektujúce športové prostredie výrazne zvyšuje motiváciu, výkon, psychickú odolnosť a dlhodobú účasť športovcov v športovom prostredí.

Diskriminácia sa prejavuje najmä, *„ale nie výlučne, ako priama alebo nepriama diskriminácia, pričom:*

(a) *priama diskriminácia je konanie alebo opomenutie, pri ktorom sa s osobou zaobchádza menej priaznivo, ako sa zaobchádza, zaobchádzalo alebo by sa mohlo zaobchádzať s inou osobou v porovnateľnej situácii;*

(b) nepriama diskriminácia je navonok neutrálny predpis, rozhodnutie, pokyn alebo prax, ktoré znevýhodňujú osobu v porovnaní s inou osobou. O nepriamu diskrimináciu nejde, ak takýto predpis, rozhodnutie, pokyn alebo prax sú objektívne odôvodnené sledovaním oprávneného záujmu a sú primerané a nevyhnutné na dosiahnutie takého záujmu“ (Smernica o ochrane pred diskrimináciou, obťažovaním, šikanou a zneužívaním v športe, 2025, s. 4).

Diskriminácia v športe môže mať veľa rôznych podôb, vrátane nespravodlivého zaobchádzania a predsudkov voči ľuďom na základe pohlavia, rasy, náboženstva, zdravotného postihnutia, sexuálnej orientácie alebo rodovej identity. Môže zahŕňať vylúčenie, obťažovanie alebo nerovnaké príležitosti pre určité skupiny v rámci športovej komunity. Medzi formy diskriminácie v športe prevažujú nasledovné formy:

Rasová a etnická diskriminácia

Rasizmus patrí medzi najčastejšie prejavy diskriminácie v európskom športe. V sezóne 2023/2024 zaznamenala organizácia Kick It Out až 1 332 incidentov diskriminácie vo futbale v Spojenom kráľovstve, z čoho až 731 prípadov tvoril rasizmus, čo predstavuje nárast o 47 % oproti predchádzajúcemu roku (Kick It Out, 2024). V roku 2018 bolo len v USA zaznamenaných 52 prípadov rasovej diskriminácie v športe, zatiaľ čo na medzinárodnej úrovni bolo zaznamenaných 137 rasistických činov.

Športovci inej farby pleti zažívajú obťažovanie a diskrimináciu zo strany spoluhráčov, súperov, personálu tímu a divákov (Case IQ, 2025). Na Slovensku síce chýbajú ucelené štatistiky z prostredia športu, no dáta o diskriminácii vo všeobecnosti (napr. vo vzdelávaní či zamestnaní) poukazujú na vážne problémy (Amnesty International, 2021).

- Prípado brazílskeho futbalistu Viníciusa Júniora, ktorý bol opakovane terčom rasistických urážok na španielskych štadiónoch, poukázal na hlboký problém rasizmu aj v La Lige (The Guardian, 2024). Organizácia SOS Racismo vyzýva na dôraznejšie zásahy voči týmto prejavom.
- V roku 2018 bolo len v USA zaznamenaných 52 prípadov rasovej diskriminácie v športe, zatiaľ čo na medzinárodnej úrovni bolo zaznamenaných 137 rasistických činov.
- Na Slovensku je rasová diskriminácia najvýraznejšia voči rómskej menšine. Podľa dát Agentúry EÚ pre základné práva (FRA) až 54 % Rómov na Slovensku uviedlo, že zažilo diskrimináciu kvôli svojmu pôvodu (FRA, 2021). Na Slovensku je hlavnou výzvou diskriminácia Rómov, ktorej prejavy sa síce zriedka medializujú v športovom kontexte, no majú hlboké korene v systéme. Fakt, že len minimálne množstvo rómskych detí sa zapája do organizovaného športu, je dôsledkom širších sociálnych nerovností – segregácie vo vzdelávaní, chudoby a nedostatočnej infraštruktúry v rómskych komunitách.

Rodová nerovnosť a sexizmus

„Šport je už tradične odvetvím, kde dominujú muži a pokroku v rodovej rovnosti v tejto oblasti bránia sociálne vzory ženskosti a mužskosti, v rámci ktorých sa šport často spája s „mužskými“ vlastnosťami, ako je napríklad fyzická sila a odolnosť, rýchlosť a vysoká miera súťaživeho a niekedy až konfrontačného ducha“ (Eige, 2015, s. 2).

Športovkyne čelia často obťažovaniu a diskriminácii. Približne 40 % športových účastníkov tvoria ženy a napriek tomu sa im venuje približne 4 % mediálneho pokrytia v oblasti športu. Tieto čísla veľa hovoria o rodovej diskriminácii a jej prítomnosti v športe. Napriek tomu, že sa zvyšuje počte žien zúčastnených na športových aktivitách, evidujeme ich slabé zastúpenie najmä v orgánoch športových inštitúcií, klubov na všetkých úrovniach – miestnej, vnútroštátnej, globálnej) (Eige, 2015). Rodová nerovnosť v športe sa prejavuje aj najmä nízkym zastúpením žien na riadiacich pozíciách. Podľa Európskej komisie tvoria ženy len 12 % prezidentov športových federácií a 23 % licencovaných trénerov (European Commission, 2023). Okrem toho až 52 % žien-fanúšičiek napr. v Spojenom kráľovstve zažilo sexizmus počas športových podujatí (Kick It Out, 2023). V roku 2016 bola upriamená pozornosť na sexuálne obťažovanie v športe po tom, čo niekoľko bývalých gymnastov tvrdilo, že ich zneužívali tréneri a lekári. V roku 2021 získali obeť od USA Gymnastics a Amerického olympijského a paralympijského výboru odškodné vo výške 380 miliónov dolárov (Case IQ, 2025).

Náboženská diskriminácia

Táto diskriminácia môže mať mnoho podôb. Niektoré zaužívané spôsoby v športoch nemusia byť v súlade s náboženstvami športovcov. Napríklad židia nemôžu hrať zápasy v sobotu, moslimskí športovci majú obmedzené stretávanie s opačným pohlavím atď. Za problém je niekedy vnímané aj športov oblečenie, ktoré je častokrát príliš odhaľujúce a športovci sa v ňom cítia nepríjemne. Začiatkom roka 2022 francúzski zákonodarcovia navrhli zákaz nosenia hidžábov a akýchkoľvek iných „údajných náboženských symbolov“ pre ženy v športových súťažiach (Case IQ, 2025). Výrazný nárast počtu incidentov diskriminácie v Spojenom kráľovstve počas posledných troch rokov (Kick It Out, 2024) poukazuje na to, že opatrenia prijaté na zníženie prejavov nenávisťi zatiaľ nie sú dostatočne efektívne. Znepokojujúce sú aj štatistiky týkajúce sa sexuálnej a náboženskej diskriminácie, ktoré zaznamenali nárast o desiatky percent. Tieto údaje podporujú tézu, že šport je odrazom spoločenskej klímy – v čase politickej polarizácie a nárastu nenávisťných prejavov v online priestore sa tieto postoje premietajú aj na tribúny a do športových kabín.

Diskriminácia voči LGBTQ+ osobám

Špecifickým prípadom diskriminácie je postavenie LGBTQ+ športovcov. Ich viditeľnosť sa síce zvyšuje, čo dokazuje napríklad tím Fénix FC (Reuters, 2024), no spoločenská reakcia na ich prítomnosť je často rozporuplná a odhaľuje pretrvávajúce predsudky.

Prieskumy ukazujú, že mnohí športovci sa obávajú otvorene priznať svoju sexuálnu orientáciu kvôli homofóbii. Pozitívnym príkladom je vznik tímu Fénix FC v Katalánsku, ktorý je zložený výlučne z transrodových mužov – ich pôsobenie však zároveň vyvolalo množstvo nenávistných reakcií (Reuters, 2024). LGBTQ športovci často čelia fyzickému napadnutiu, slovným hrozbám, kyberšikane a vylúčeniu zo spoločenských aktivít tímu. Spoluhráči, súper, personál a diváci môžu tiež robiť homofóbne vtipy alebo používať nadávky (Case IQ, 2025).

V roku 2023 bolo v Katalánsku hlásených 302 prípadov diskriminácie alebo násilia voči osobám LGBTQ+, z toho štvrtina voči trans osobám.

Diskriminácia osôb so zdravotným postihnutím v športe

Diskriminácia na základe zdravotného postihnutia v športe je asi najmenej diskutovanou formou. Pokiaľ ide o účasť, medzi prekážky, ktorým čelia ľudia so zdravotným postihnutím, patria:

- Prístupnosť
- Hľadanie vybavenia a trénerov
- Psychologické bariéry
- Mediálne pokrytie a jazyk (Case IQ, 2025).

Štatistiky a analýza

Štatistiky z posledných rokov ukazujú nárast všetkých foriem diskriminácie v športe. Napríklad v Spojenom kráľovstve došlo medzi rokmi 2021 a 2024 k viac ako dvojnásobnému nárastu incidentov diskriminácie (Kick It Out, 2024). Tento trend naznačuje, že napriek osvete a prevencii diskriminačné správanie pretrváva, a v niektorých prípadoch sa dokonca zintenzívňuje.

Prejavy diskriminácie sa nevyhýbajú ani slovenskému športu. Prieskum realizovaný Slovenským olympijským a športovým výborom medzi slovenskými športovcami poukázal na to, že až 28% športovcov sa stretlo vo svojej športovej kariére s nejakou formou diskriminácie, či formou obťažovania. Športovci v prieskume uviedli, že sa stretli s viacerými formami neprijateľných prejavov. Z prieskumu vyplynulo, že až 33,3% čo predstavuje 1/3 žien sa stretlo s akoukoľvek formou obťažovania. Muži odpovedali, že sa stretli aj osobne s obťažovaním v 19,35%.

Tab. 1 Výsledky prieskumu SOŠV

Forma obťažovania	Počet obťažovaných v %
nevhodné poznámky o fyzickom vzhľade	23,61%
nevhodné dotieravé otázky	19,44%
vtipy so sexuálnym podtónom, pri ktorých sa necítili komfortne	16,67 %
prejavy nevitáných žiadostí sexuálnej povahy	8,33%
nežiadúce fyzické kontakty	6,94%
dotyky intímnych častí tela	5,56%
Sexuálny útok/znásilnenie	1,39%

Zdroj: vlastné spracovanie, 2025 (na základe údajov prieskumu SOŠV, 2020)

Z porovnania situácie v západnej Európe a na Slovensku vyplýva, že zatiaľ čo v zahraničí prebieha aktívna spoločenská debata a vznikajú nové mechanizmy (nahlasovanie incidentov, osвета, podpora diverzity), na Slovensku tieto iniciatívy len pozvoľna prenikajú do verejného a športového diskurzu. Ak má byť šport skutočne pre všetkých, je potrebné posilniť nielen legislatívne rámce, ale aj vzdelávanie trénerov, rozhodcov a mládeže o rovnosti a rešpekte. Efektívna prevencia diskriminácie musí ísť ruka v ruke s jasným postihom pre páchatel'ov a podporou pre obeť.

Slovenský olympijský a športový výbor sa riadi pri riešení problémov v športovom prostredí Smernicou o ochrane pred diskrimináciou, obťažovaním, šikanou a zneužívaním v športe. Smernica má za úlohu zaistiť vysoké štandardy ochrany pred diskrimináciou, obťažovaním, šikanou, zneužívaním a inými formami porušovania zásady rovnakého zaobchádzania v súlade so zákonom č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon) v platnom znení a ostatnými súvisiacimi právnymi predpismi v podmienkach olympijského a športového hnutia na Slovensku.

ZÁVER

Treba poznamenať, že diskriminácia v športe je pomerne starý jav, ale plnohodnotná regulácia tejto otázky v praxi sa začala relatívne nedávno. Mnohé problémy, ktoré vznikli, ovplyvnili skutočnosť, že diskriminácia v športe sa stala témou rozhovorov na celom svete. Neustále používanie otázky diskriminácie ako nástroja politického boja, rasová diskriminácia, rozhorčenie športovcov nad ich nepripustením na súťaže z náboženských a národných dôvodov zaradili problém diskriminácie na jedno z najdôležitejších miest v medzinárodnej

a národnej politike mnohých krajín (Timofejčik, 2014)). Diskriminácia v športe má výrazný negatívny dopad na jednotlivcov aj spoločnosť ako celok. Je nevyhnutné:

- Zaviest' dôsledné mechanizmy nahlasovania a trestania diskriminačného správania,
- Zabezpečiť rovnosť príležitostí pri výbere trénerov, hráčov či rozhodcov bez ohľadu na pohlavie, etnicitu alebo sexuálnu orientáciu,
- Viesť pravidelné kampane na podporu diverzity a tolerancie.

Pri prepojení športovej sféry a spoločenského života možno konštatovať, že diskriminačné akty, urážlivé správanie počas športových podujatí a iné formy ponižovania osobnej dôstojnosti sú v skutočnosti prejavmi extrémistickej povahy, čo si vyžaduje vypracovanie a prijatie vyvážených politických a právnych rozhodnutí. Právna povaha diskriminácie v športe sa javí ako nejednoznačná. Diskriminačné prejavy, ktoré majú neoddeliteľnú súvislosť s extrémistickou činnosťou, bránia konaniu športových podujatí na súťažnom základe, stávajú sa podmienkami pre vznik konfliktov a spôsobujú negatívnu verejnú rezonanciu. Ich právne posúdenie na základe ustanovení právnych predpisov o boji proti extrémizmu, administratívno-právnych a trestno-právnych noriem je úplne spravodlivé, ale vzhľadom na mnohostrannú povahu športových vzťahov môže byť v niektorých prípadoch zložitá.

Riešenie diskriminácie v športe si vyžaduje implementáciu politik diverzity a inklúzie, poskytovanie vzdelávania o zaujatosti a rovnosti, presadzovanie prísnych antidiskriminačných pravidiel a používanie nástrojov na sledovanie a predchádzanie diskriminačným incidentom (Case IQ, 2025).

POUŽITÉ ZDROJE / REFERENCES

AMNESTY INTERNATIONAL. 2021. Amnesty international reprot 2021/22. [online]. [cit. 2025-06-10]. Dostupné na: <https://www.amnesty.sk/wp-content/uploads/2022/03/VYROCNA-SPRAVA-AI-2021.pdf>

BAILEY, R., ARMOUR, K., KIRK, D., JESS, M., PICKUP, I., SANDFORD, R., BERA . 2009. Physical Education and Sport Pedagogy Special Interest Group. In: *The educational benefits claimed for physical education and school sport: an academic review*. Research Papers in Education, 24(1), pp. 1–27. [online]. [cit. 2025-06-10]. Dostupné na: <https://doi.org/10.1080/02671520701809817>

BROWN, Richard. 2019. *Mental Health in Sports: From Anxiety to Excellence*. New York: Springer. 280 s. ISBN 978-3-319-94289-0.

CASE IQ. 2025. Discrimination in Sports. 5 Types and 25 Effective Solutions. [online]. [cit. 2025-06-10]. Dostupné na: <https://www.caseiq.com/resources/discrimination-in-sports-5-types-25-solutions/>

COAKLEY, Jay. 2001. *Sport in Society: Issues and Controversies*. Boston: McGraw-Hill, ISBN 978-0-07-232891-2.

EIGE. 2015. Rodovná rovnosť v športe. [online]. [cit. 2025-06-10]. Dostupné na: <https://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/mh0215937skn.pdf>

FERRER, Marthe. 2023. Sport is both a climate victim and villain. These champions show there's another way. [online]. [cit. 2025-06-01] dostupné na: <https://www.euronews.com/green/2023/03/04/sport-is-both-a-climate-victim-and-villainthese-champions-show-theres-another-way>

GAO, Haili. 2016. Research on Sports Social Issues Based on Sport Sociology. In: *Proceedings of the 2016 International Conference of Economy, Management and Education Technology*. Amsterdam: Atlantis Press. s. 887-890. ISBN 978-94-6252-193-3

GIDDENS, Anthony. 2020. *Sociology: A Global Perspective*. 10. vyd. London: Polity Press. 500 s. ISBN 978-1-5095-2242-6.

HALPIN, Michael. Fighting Against Discrimination in Sports: Examples and Solutions [online]. [cit. 2025-06-15]. Dostupné z: <https://reciteme.com/news/discrimination-in-sports/>

HARVEY, Mark. 2018. *The Social Impacts of Economic Inequality*. 1. vyd. Oxford: Oxford University Press. 320 s. ISBN 978-0-19-885055-7.

HAUTBOIS, CH., DESBORDERS, M. 2023. Sustainability in Sport: Sport, Part of the Problem...anf of the Solition. In: *Sustainability journal*. 2023, 15, 11820. <https://doi.org/10.3390/su151511820>
<https://www.mdpi.com/journal/sustainability>[online]. [cit. 2025-06-10] dostupné na:

https://www.researchgate.net/publication/372843653_Sustainability_in_Sport_Sport_Part_of_the_Problem_and_of_the_Solution#fullTextFileContent

EUROPEAN COMMISSION. 2023. *Gender Equality in Sport*. [online]. [cit. 2025-06-10] Dostupné na: <https://sport.ec.europa.eu>

FRA – Fundamental Rights Agency. 2021. *Roma Survey – Slovakia*. [online]. [cit. 2025-06-10] Dostupné na: <https://fra.europa.eu/en/publication/2023/roma-survey-2021-technical-report>

KALINA, O., OROSOVÁ, O., KRIAUCIONIENE, V., LUKÁCS, A., MIOVSKÝ, M. 2021. Self-Regulation, Normative Beliefs, Alcohol Use and Consequences among University Students from Eastern Europe. In: *Društvena istraživanja: časopis za opća društvena pitanja*, 30(3), s. 467-485, 2021.

KALINA, O., MOUSTAKAS, L. 2024. Discrimination in Youth Sport: Exploring the Experiences of European Coaches. In: *Youth Journal MDPI*. [online]. [cit. 2025-06-10] Dostupné na: https://www.researchgate.net/publication/380268395_Discrimination_in_Youth_Sport_Exploring_the_Experiences_of_European_Coaches

KICK IT OUT. 2024. Reporting Statistics 2023/24. [online]. [cit. 2025-06-10] Dostupné na: <https://www.kickitout.org/reporting-statistics>

KISLINSKAYA, A.D. 2017. Potreba odstrániť legislatívny diskriminačný prístup k športovcom so zdravotným postihnutím In: *Vzdelávanie a právo*. - č. 3. - s. 233-236. [online]. [cit. 2025-06-10] Dostupné na: <https://hsm.susu.ru/hsm/ru/article/view/1643>

KOLÁŘOVÁ, Dana. 2018. *Negative Social Phenomena, Socially Pathological Phenomena, Problem Behaviour, Risk Behaviour with Focus on School Environment*. In: ResearchGate. [online]. [cit. 2025-06-10] dostupné na: <https://www.researchgate.net/publication/328507620>

ORLIKOVA, M. 2023. Šport a životné prostredie. In: *Revue sociálnych služieb*, ročník 3, číslo 2, rok 2023 Fakulta sociálnych vied v Trnave online]. [cit. 2025-06-10] Dostupné na: <https://rss.fsvucm.sk/index.php/rss/index> DOI: <https://doi.org/10.34135/rss.230204>

OSIPOV A., G. 2012. *Čo je etnická diskriminácia a čo s ňou možno robiť*. - Moskva: Sova Center, 2012. - 151 s.

PANKOFF, C., REID, W., VISSER, B.A. A CAMPBELL, T. 2022 A cross-sectional and dyadic examination of the Dark Triad, anger, and aggression in intimate partnerships among athletes. In: *Psychology of Sport and Exercise*. [online]. [cit. 2025-06-10] Dostupné na: <https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2022.102279>

PITULKO, P.K, SERGEJEVA, A.A. 2022. Дискриминация в спорте: понятие, правовая природа и м. [online]. [cit. 2025-06-10] Dostupné na етоды противодействия. In: *Prologue Law Journal*. [online]. [cit. 2025-06-10] Dostupné na: <https://www.prolaw38.ru/diskriminacija-v-sporte-ponjatie-pravovaja-priroda-i-metody-protivodejstvija/>

PLAY by THE RULES. 2025. [online]. [cit. 2025-06-10] Dostupné na: <https://www.playbytherules.net.au/>

REUTERS. 2024. *Spain's first transgender soccer team makes debut*. [online]. [cit. 2025-06-10] Dostupné na: <https://www.reuters.com>

SEKOT, A. 2008. *Sociologické problémy sportu*. Praha: Grada publishing, 224 s. ISBN 978-80-247-2562-8.

SEIPPEL, Ørnulf. 2006. The Meanings of Sport: Fun, Health, Beauty or Community? In: *Sport in Society* Roč. 9, č. 1, s. 51-70 [online]. [cit. 2025-06-10]. Dostupné na: https://www.seippel.no/Seippel_Meaning%20of%20Sports.pdf

SLOVENSKÝ OLYMPIJSKÝ A ŠPORTOVÝ VÝBOR. 2022. *Šport 2030 – Fáza II*. [online]. [cit. 2025-06-10]. Dostupné na: https://www.olympic.sk/sites/default/files/2022-05/Sport_2030_Phase_II_PwC_v6.pdf

SLOVENSKÝ OLYMPIJSKÝ A ŠPORTOVÝ VÝBOR. 2020. *SOŠV spustil projekt na zamedzenie diskriminácie a zneužívania v športe*. [online]. [cit. 2025-06-10] Dostupné na: <https://sport.aktuality.sk/ostatne->

[sporty/clanok/sosv-spustil-projekt-na-zamedzenie-diskriminacie-a-zneužívania-v-sporte-2023050215274656975#google_vignette](#)

SMERNICA O OCHRANE PRED DISKRIMINÁCIU, OBŤAŽOVANÍM, ŠIKANOU A ZNEUŽÍVANÍM V ŠPORTE, 2020. [online]. [cit. 2025-06-10] Dostupné na: https://www.olympic.sk/sites/default/files/field_media_file/2020-12/Smernica%20o%20ochrane%20pred%20diskrimin%C3%A1ciou%2C%20ob%C5%A5a%C5%BEovan%C3%ADm%2C%20%C5%A1ikanovan%C3%ADm%20a%20zneu%C5%BE%C3%ADvan%C3%ADm%20v%20%C5%A1porte_16.12.2020.pdf

SPORT INTEGRITY AUSTRALIA. 2023. *Annual Report 2024-2030* [online]. [cit. 2025-06-10]. Dostupné na: https://www.sportintegrity.gov.au/sites/default/files/SIA357-0824-ANNUAL-REPORT-2023-24_ACCESSIBLE_2.pdf

THE GUARDIAN. 2024. Emotional Vinícius Júnior losing desire to play after racist abuse in Spain [online]. [cit. 2025-06-10] Dostupné na: <https://www.theguardian.com>

TIMOFEJČIK, T. N. 2014. *Дискриминация в спорте: правовой аспект*. [online]. [cit. 2025-06-10]. Dostupné na: https://elib.bsu.by/bitstream/123456789/122085/1/timofeychik_2014_6_Aktyaln_Problem.pdf

ZAITSEV V.A., ALEKSEEV, I.M. 2017. K otázke diskriminácie ruských športovcov zo strany medzinárodných organizácií // In: *Bulletin Krasnodarskej univerzity Ministerstva vnútra Ruska*. - č. 3. - s. 133-136. [online]. [cit. 2025-06-10]. Dostupné na: <https://cyberleninka.ru/article/n/k-voprosu-o-diskriminatsii-rossiyskih-sportsmenov-mezhdunarodnymi-sportivnymi-organizatsiyami>

Afiliácia

Tento príspevok je výstupom z projektu APVV-20-0094 *Environmentálna spravodlivosť v kontexte sociálnej práce*.

Kontakt / Contact

PaedDr. Monika Orliková, PhD.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1885-5691>

monika.orlikova@ucm.sk

Ústav sociálnej práce a sociálnej politiky

Fakulta sociálnych viedú

UCM v Trnave

Bučianska 4/A, 917 01 Trnava